



NIEUWSBRIEF

het clarahofje

STICHTING

HOSPICE  
HET CLARAHOFJE

PAULA KOSTER, VRIJWILLIGER

LEVENSLANG

Afgelopen najaar overleed mijn oom Adriaan, 91 jaar oud. Oom Adri was een bijzonder mens. Van hem kreeg ik op mijn vijftiende mijn eerste belangrijke boek, *Historische Plaatsen in de Lage Landen*. Het liefst vertoefde hij in zijn appartement, alleen, vanaf de muur gadeslagen door antieke Afrikaanse maskers en omringd door talloze andere kunstvoorwerpen die hij in de loop van zijn leven had verzameld. Oom Adri wist letterlijk overal wat van en dat tot in verbijsterend detail. Van kinds af aan was hij een verwoed lezer geweest en met alle wetenswaardigheden die hij in ruim negen decennia tot zich had genomen, was zijn brein tot in de kleinste windingen gevuld met kennis. Bijbelse kwesties, het hoe en waarom van de oorlogen tussen de voormalige stadsstaten in wat tegenwoordig Italië heet, de zwarte dood, plantkunde - oom Adri was gepromoveerd in de biologie - volkenkunde, de talen van Nieuw-Guinea, de regenval langs de Orinoco. Maar ook praktische zaken, zoals hoe definitief mos te weren uit je grasmat. En natuurlijk de Tweede Wereldoorlog. Vooral de Tweede Wereldoorlog, die hem voor het leven tekende en tot het aller-, allerlaatst plotsklaps stil kon laten vallen. Dan hoorde hij voor de duizendste keer de bommen boven de Rijkswerf in Den Helder fluitend op zich af komen. Weer stond hij oog in oog met gillende, wegluchtende mensen, hun ogen wijd opengesperd. Zag hij de verwoeste zeilmakerij, waar ergens onder het brandende puin zijn vader bedolven moest liggen. Voor de duizendste maal groef hij als een bezetene met blote handen tussen het smeulende puin, zoekend, hopen, roepend. Vader leefde nog, maar niet lang meer. Moeder ging ook dood, van verdriet. Veel kleur had het leven daarna niet meer en dat zou zo blijven, tot oktober 2013. Ondanks die niet te verjagen grauwsluiert hechte oom Adri aan het leven. Mijn broer Jan, die hem wekelijks een paar keer opzoekt, de toestand in de wereld met hem doornam en de was voor hem deed, vroeg hem een jaar of wat geleden of hij ideeën had voor de invulling van zijn uitvaart. 'Hoezo?', vroeg oom Adri. 'Nou, je gaat toch een keer dood', zei mijn broer. Tja, dat was waar. 'Doe maar wat', zei oom Adri na enig nadenken, met zijn hand een wegwerpgebaar makend. 'Schoffel me maar onder, zo iets.' 'Dat kan niet Adriaan', zei Jan. 'Wat voor bloemen zou je mooi vinden?'. 'Ik hou niet van bloemen.' 'Witte, of meerdere kleuren?' 'Doe maar.' 'En muziek?' 'Ik hou niet van muziek'. 'Helemaal niet?' 'Kies jij maar'. En zo kwam het dat tijdens de uitvaart van oom Adri zachtjes een vioolconcert van Beethoven klonk. Eén muziekstuk slechts, onvergetelijk in zijn eenvoud. Er waren bloemen, witte en gekleurde. Een bloemstuk, een boekje, een losse roos, precies goed. Met een klein clubje familieleden deelden we herinneringen, lazen we gedichten, bekeken we de foto uit 1945 van die jongeman met zijn hoge, donkerblonde kuif en droevige oogopslag waarin verleden en toekomst besloten lagen. Met ons allen sloten we de kist en brachten we oom Adri naar zijn graf. Geen wind, een zingende merel, de zon aan de hemel. Stilte. Rust. Eindelijk.

EEN HOSPICE MET VISIE

Op woensdagavond 13 november 2013 is het in het Geerteshuis in Kloetinge gezellig druk. Medewerkers van hospice Het Clarahofje zijn uitgenodigd voor een avond met als onderwerp: 'Geef visie handen en voeten'. De avond is georganiseerd door de werkgroep 'Visie' van Het Clarahofje. Deze werkgroep bestaat uit Jos Arts, manager van het hospice, Jacomien Marinussen, coördinator van de vrijwilligers, Mirjam Nieuwenhuijse, vrijwilliger en Geertje Saaman en Joke Venhuizen, beide verpleegkundigen in Het Clarahofje. Het doel van de avond is het presenteren van de visie van het hospice. De werkgroep, die onder andere geïnspireerd is door onze naamgeefster Clara van Assisi, heeft deze visie (her)schreven. De levenshouding van Clara is te vergelijken met een boom waarvan de wortels steeds verder doordringen in de bodem; juist in de diepte vindt de boom het water dat hem doet groeien en bloeien. Boven de grond strekt de boom zijn takken meer en meer uit. Zijn sterke stam vormt een robuuste steunpilaar en zijn bladerdak beschermt tegen de hitte die het leven soms kan uitstralen. De werkgroep heeft besloten elk jaar een onderwerp uit de visie te kiezen, om de visie handen en voeten te geven. Het gekozen onderwerp wordt nader uitgewerkt om zo mogelijk een blijvende verbetering te realiseren. De werkgroep heeft voor 2014 het onderwerp 'gastvrijheid' gekozen. Op de visie-avond worden de aanwezigen in kleine groepjes aan het werk gezet om te brainstormen over gastvrijheid. Eerst gastvrijheid in het algemeen; wat is gastvrijheid eigenlijk? En later over gastvrijheid in het hospice. De werkgroep verzamelt de ideeën en opmerkingen en belooft een voorstel te maken voor de aanpak van het jaarthema gastvrijheid in het hospice in 2014.

Een van de hoogtepunten van de avond is de onthulling van het schilderij 'de boom'. Deze boom is geschilderd door Mirjam Nieuwenhuijse en zij heeft er een mooi gedicht bij gemaakt. Op deze boom mogen alle aanwezigen een meegebrachte knoop plakken. Door het plakken van de eigen knoop op de boom verbindt men zich symbolisch met de visie van Het Clarahofje. Het schilderij hangt vanaf begin januari 2014 op een mooie plek in de gang van het hospice.

Tussen de verschillende activiteiten door krijgen de acteurs van oKtopus de zaal heerlijk aan het lachen. Het schilderij van de boom wordt bejubeld en bekritiseerd door twee zogenaamde kunstkenaars, die er later slechte bedoelingen mee blijken te hebben. Vervolgens is er een interview met de 'filmster' Clara van Assisi en als klap op de vuurpijl, in het kader van ons jaarthema gastvrijheid, een sketch waarin een prostituee een bezoek brengt aan Het Clarahofje. Een laatste wens van een bewoner? Zijn er grenzen aan gastvrijheid? Het bezoek van oKtopus was een succes. We kijken terug op een waardevolle, inspirerende en gezellige avond. U kunt de visie lezen op [www.stichtinghetclarahofje.nl](http://www.stichtinghetclarahofje.nl).

Namens de werkgroep visie,  
JOKE VENHUIZEN



# DAG JOS, BEDANKT EN HET GA JE GOED!



**E**ind maart neemt Jos Arts afscheid als zorgmanager van hospice Het Clarahofje. Voor deze editie van de nieuwsbrief blikt hij terug op 44 jaar werken in de zorg.

'Negentien was ik, toen ik de verpleging in ging en inmiddels ben ik 63. Het beroep van verpleegkundige oefen ik al jaren niet meer uit, maar mijn hele loopbaan heeft zich afgespeeld in de zorg. Mijn achternaam leidde nog weleens tot grappige situaties. Dan belde er een dame die dringend een arts nodig had omdat haar man van de trap was gevallen. Op mijn werk was de verwarring compleet toen ik, broeder Arts, een vrouwelijke collega kreeg die de achternaam Dokter droeg.

'Ik begon destijds in de psychiatrie, die me erg boeide omdat zowel het geestelijk als het lichamelijk welzijn van mensen erin terugkomt, gekoppeld aan sociale factoren en filosofische vraagstukken. Mensen worstelen met een psychische ziekte die hun leven enorm bepaalt en dan worden ze ook nog eens met een schuin oog bekeken door de maatschappij. Daar zit een diepe wrangheid in.

Na wat beroepsmatige omzwervingen en opleidingen werd ik in 1982 wijkverpleegkundige, in Goes. Dat was een schitterende tijd. Achter elke voordeur speelde zich weer een ander, uniek levensverhaal af. Destijds hadden mijn collega's en ik nog veel vrijheid. Tegenwoordig moet je binnen een vast tijdbestek je patiënten helpen, maar toen maakte het niemand iets uit als je ronde flink uitliep omdat je zulke leuke gesprekken had gehad. Ons streven was de mensen snel zo zelfredzaam mogelijk te maken. Toen de privatisering zijn intrede deed veranderde dat.

'Vanaf juni 2009 was ik zorgmanager van hospice Het Clarahofje; een fantastische baan waarin ik mocht samenwerken met een gouden team van verpleegkundigen, vrijwilligers en coördinatoren vrijwilligers. De sfeer in huis is warm en open. Behalve dat heeft het contact met de bewoners en hun naasten me altijd veel energie gegeven. De huiselijke setting van het hospice doet me sterk denken aan mijn tijd als wijkverpleegkundige; ik geniet zeer van de gesprekken met mensen aan de keukentafel. Hier, in dit prachtige huis, is er volop tijd en aandacht voor de bewoners.

De verpleegkundigen maar zeker ook de vrijwilligers geven daar op bewonderenswaardige wijze invulling aan. Het contact is puur en het medeleven oprecht. Dat geeft ons werk extra verdieping, die ook in ons privéleven een bron van inspiratie is.

'Mijn wens voor het hospice is dat Het Clarahofje tot in lengte van dagen een thuis mag zijn voor terminaal zieken en hun naasten. Over dat voortbestaan heb ik wel wat zorgen, gezien de grote financiële druk die op de gezondheidszorg ligt. Het hospice heeft een grote meerwaarde. Dat moeten we met ons allen blijven uitdragen, als ware ambassadeurs. Een buitengewone instelling als Het Clarahofje moet gewoonweg blijven bestaan. En ik? Ik ga wandelen, musea bezoeken, colleges filosofie bijwonen aan de Universiteit van Antwerpen en vrijwilligerswerk doen bij De Zonnebloem. O ja, en iets meer huishoudelijke taken op me nemen dan de laatste decennia het geval was. Daar gaat mijn vrouw vast geen bezwaar tegen maken.'

---

DIECK HUYSMAN

MEDISCH ADVISEUR HET CLARAHOFJE

## VOORSTELLEN

**M**ijn naam is Dieck Huysman, medisch adviseur van Het Clarahofje. Tijdens de geneeskunde studie ben ik werkzaam geweest als begeleider bij verstandelijk gehandicapten en student assistentschappen bij onder andere cardiologie. Voor mij is toen duidelijk geworden dat ik generalist in plaats van specialist wilde worden. Sinds 1998 ben ik als huisarts werkzaam binnen centrum 'de Pijlers' in Goes.

Opvallend aan mijn praktijk is de hoge gemiddelde leeftijd. Vaak word ik geconfronteerd met zieke mensen in een terminaal stadium. Toen bekend werd dat Het Clarahofje twee medisch adviseurs nodig had heb ik mij aangemeld. De samenwerking met onder andere de verpleegkundigen en het wekelijks overleg met de eigen huisarts van de bewoner is belangrijk voor de bewoner en de continuïteit binnen Het Clarahofje.

De intensieve zorg die de bewoners van de verpleegkundigen en vrijwilligers krijgen spreken mij aan. Ook het mooie pand en de locatie dragen bij aan goede zorg.

Het helpen verlichten van pijn, benauwdheid en met name angst, geeft voor mij een extra betekenis aan het vak als huisarts.

Natuurlijk is het overlijden onlosmakelijk verbonden aan het leven. Als de bewoner na een soms lange weg komt te overlijden met zijn naasten vlakbij, dan hoop ik dat we kunnen zeggen: Hij/zij is rustig overleden, met een glimlach op het gezicht.

Ik zou het fijn vinden als ik daar dan een stukje aan heb bijgedragen.

## NADERE KENNISMAKING MET DE VPTZ



**S**tichting 'Het Clarahofje' is aangesloten bij het Landelijk Steunpunt Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ). Deze vereniging heeft 207 leden en ondersteunt desgevraagd op het gebied van communicatie en PR, kwaliteitsbeleid, training en opleiding en belangenbehartiging. Coördinatoren vrijwilligers en bestuur van Het Clarahofje hebben goede contacten met de VPTZ, vanuit het bestuur zit het in mijn takenpakket. Mede door de inzet van de VPTZ, gesprekken met de politiek en staatssecretaris van VWS, investeert het kabinet voor een pe-

riode van zes jaar in een nieuw Nationaal Programma Palliatieve Zorg. De VPTZ biedt opleidingen en trainingen voor vrijwilligers, coördinatoren en bestuurders in de palliatieve terminale zorg. Deelname van onze vrijwilligers aan de verschillende landelijke scholing/trainingen maakt hen tot professionele vrijwilligers. Ook aan de coördinatoren worden hoge eisen gesteld en zij volgen jaarlijks scholing/training om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen. Voor bestuursleden is er een aparte bestuurscurriculum, nieuwe bestuursleden worden in de

gelegenheid gesteld deze te volgen. De VPTZ organiseert twee maal per jaar een regiobijeenkomst die wordt bijgewoond door een van de coördinatoren en een bestuurslid. Deze bijeenkomsten zijn zeer informatief voor beide kanten. Jaarlijks wordt een landelijke bijeenkomst belegd waar diverse actuele onderwerpen met betrekking tot de vrijwillige palliatieve terminale zorg worden behandeld.

GRIETJE VAN DER VLIET  
VRIJWILLIGER

## IK GEEF DE PEN AAN



**E**en erebaan  
Ik zal mij even voorstellen: ik ben Grietje, getrouwd, twee kinderen. Ik ben vanaf mijn 18e al werkzaam in de zorg, het zorgen zit dus wel een beetje in mijn bloed. Toen de kinderen naar de lagere school gingen ben ik begonnen met vrijwilligerswerk. Eerst op de school en later bij het jeugdtheater in 't Beest. Toen de kinderen allebei naar het voortgezet onderwijs gingen ben ik ook weer in de zorg gaan werken. Eerst in een verzorgingshuis en daarna in een verpleeghuis, waar ik tot op heden nog werkzaam ben. Nadat de kinderen uit huis gingen had ik dus nog best tijd over om weer wat vrijwilligerswerk te gaan doen. Toen bekend werd dat hospice Het Clarahofje vanuit Hansweert naar Goes kwam hoefde ik geen moment na te denken; dit is wat ik wil.  
Na een kort telefoongesprek heb ik gesolliciteerd als vrijwilliger. Ook heb ik de training voor palliatieve zorg afgerond. Want u zult misschien denken dat je zomaar vrijwilliger wordt in het hospice, maar dat is niet waar. Je moet namelijk wel heel goed weten waar je aan begint. In de zomer van 2010 ben ik begonnen als vrijwilliger in het hospice. Wat maakt het nou zo bijzonder om dat werk te doen en dan ook nog naast een andere baan?

Alles! De bewoners, collega's, vrijwilligers en het huis. Het is namelijk een eer om bijna alles te kunnen geven en doen wat de bewoner nog graag wil. Soms kan iemand gewoon niet meer thuis wonen gezien de situatie waarin diegene zich bevindt. Dus proberen we met elkaar een zo natuurlijk mogelijke thuissituatie te creëren. Het hospice is een groot huis met vijf kamers, met voor ieder een eigen badkamer en toilet, waar de bewoners de laatste periode van hun leven zullen wonen. Waar er van alles gebeurt, wat thuis ook zou kunnen gebeuren, dus ook het ontvangen van familie, vrienden en kennissen. Het is geweldig om mee te mogen werken aan dit stukje van iemands leven. U zult zich afvragen; is er dan nooit verdriet? Ja, natuurlijk is er verdriet, dat is immers thuis ook zo. Je wilt liever nooit iemand verliezen, toch weten we dat de dood bij het leven hoort. Ik zeg er wel gelijk bij; er is ook ruimte om te genieten van het leven, hoe moeilijk de situatie soms is. Er wordt ook regelmatig gelachen, door zowel bewoners als naasten en medewerkers. Dit blijft een bijzonder moment.

Wat ook erg bijzonder is, is dat je met zoveel medewerkers het werk in het hospice doet. Het maakt niet uit of je de

huishoudelijke taken doet of in de zorg werkt, alles wordt met veel zorg, liefde en respect gedaan door iedereen. Er is geen tijdsdruk, daar bedoel ik mee: vrijwilligers werken vier uur op een dag, maar dat wil niet zeggen dat al het werk ook gedaan moet zijn in die vier uur. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de bewoner niet gewassen wil worden in de morgen, nou dan niet, in de middag of avond kan dat ook nog. Zo is het met heel veel dingen; de bewoner staat centraal in bijna alles. Ik kan het niet vaak genoeg zeggen het is een eer om in het hospice te mogen zijn als vrijwilliger. Daarnaast krijgen alle medewerkers regelmatig bijscholing, in allerlei thema's die te maken hebben met het werken in palliatieve zorg

Voor mijzelf is het goed om te weten dat ik na afloop van mijn dienst kan zeggen: ook al was het heel druk, of heb ik voor mijn gevoel weinig tot niks gedaan, ik heb gedaan wat in mijn vermogen ligt, het is goed zo en ik verheug mij op de volgende dienst. Dus mocht u ooit in het hospice komen, wij zullen u gastvrij ontvangen.

Ik geef de pen door aan Carla Monster, verpleegkundige.



## RIDE FOR THE ROSES

Op zaterdag 14 juni vindt de Ride before the Roses plaats, waarbij een deel van de opbrengst is bestemd voor Het Clarahofje. Daar zijn we blij mee! Daarnaast is op 7 september 2014 de 17e editie van de Ride for the Roses in Nederland. Dit bijzondere wielerevenement vindt dit jaar plaats in de provincie Zeeland met een cycletour van 100 kilometer en twee toertochten van 25 en 50 kilometer. De start is bij de Zeelandhallen in gastgemeente Goes. Het evenement is inmiddels een begrip in de Nederlandse wielwereld. De Ride for the Roses is een fietstocht in de strijd tegen kanker, met voor iedere deelnemer aan de finish een roos. Deze roos staat symbool voor een morgen voor iedereen.

Ook hospice Het Clarahofje doet mee. Op elke afstand zullen er medewerkers met hun familie en vrienden meefietsen. Tevens zal er een informatiepunt zijn namens Het Clarahofje waar u terecht kunt voor informatie over het hospice.

## DONATIES

(vanaf 1-9-2013 t/m 31-1-2014)

### SPONSOREN:

Het Geerteshuis, A. Wijkhuijs, Bakker Boer Kloetinge, De Bloemist Goes, Rozenkwekerij Otte Kapelle, Stichting Oase, WEA

### ACTIES:

Personeel Stichting Ouderenzorg Kapelle, Duivenvereniging "Afd. Zeeland 96", SMCZ, Emté 's Gravenpolder, KBO Goes

### KERSTDAGEN EN JAARWISSELING:

Fine Food BV, Nolet's Vistro, De Viskêête, Het Veerhuis, Eco Oester, J&J Pekaar, De sportvisser, Magda's Catering, Kapsalon Image, Restaurant de Schelde, Chocolaterie Ticho, Lenger Seafoods, Mevr. Goud; allen te Yerseke. Bodega de Kookclub te Goes, Oude Sluis te Wemeldinge, Fam. v.d. Velde te Kloetinge, Het Paviljoentje te Brasschaat en Praxis Goes

### KERKEN:

Kerkelijke gemeenschappen uit vrijwel alle plaatsen op Noord- en Zuid Beveland ( PKN, Vrij Evangelisch, Gereformeerd en Nederlands Hervormd), Onze Lieve Vrouwe Abdij te Oosterhout

### SPECIALE GIFTEN:

Mw. D. te Heinkenszand, A. D. te Groede, Mw. L. te Yerseke, Dhr. M. te Kloetinge, Mw. A. van W. te Borssele, Fam. B. te Kapelle, Dhr. D. te Kapelle, J. D. te Ovezande

Anonieme giften – giften n.a.v. diverse presentaties – opbrengsten van wenscollectes bij uitvaarten – jubilea en verjaardagen.

Allen heel hartelijk bedankt, waarbij onze speciale dank voortdurend uitgaat naar onze trouwe donateurs.

## DE NIEUWSBRIEF ONTVANGEN?

De nieuwsbrief verschijnt twee keer per jaar. U kunt deze digitaal ontvangen door een mailtje te sturen naar [nieuwsbriefclarahofje@zorgstroom.nl](mailto:nieuwsbriefclarahofje@zorgstroom.nl). Indien u niet over e-mail beschikt kunt u de gedrukte versie ontvangen. U kunt deze aanvragen via tel. 0113-242600. Via deze weg kunt u zich ook afmelden voor de nieuwsbrief. Als u het hospice een warm hart toedraagt kunt u Stichting 'Het Clarahofje' steunen door donateur te worden of een eenmalige gift te storten. U ontvangt dan automatisch de nieuwsbrief en het jaarverslag.

Tengevolge van de Europese regelgeving omtrent de IBAN nummers, mogen de banken geen adressen meer doorgeven. Voor Stichting Het Clarahofje is dat een probleem, in verband met het versturen van de nieuws- en bedankbrieven aan donateurs. Van onze vaste donateurs zijn de gegevens bekend. Mocht u ons werk willen steunen en een gift aan ons overmaken, wilt u dan uw naam en (e-mail)adres doorgeven via [info@stichtinghetclarahofje.nl](mailto:info@stichtinghetclarahofje.nl).



het clarahofje  
STICHTING



Hospice Het Clarahofje  
's-Heer Hendrikskinderendijk 100  
4461 EC Goes  
T 0113-242600  
E [hospicegoes@zorgstroom.nl](mailto:hospicegoes@zorgstroom.nl)  
[www.hospicegoes.nl](http://www.hospicegoes.nl)

Stichting 'Het Clarahofje'  
Elstarstraat 15  
4421 DV Kapelle  
T 0113-341071  
E [info@stichtinghetclarahofje.nl](mailto:info@stichtinghetclarahofje.nl)  
[www.stichtinghetclarahofje.nl](http://www.stichtinghetclarahofje.nl)  
IBAN: NL23RABO 0122514521  
ANBI belastingnr: 8014.98.673

### Colofon:

Jos Arts  
Christian Goudappel  
Sylvie van Keeken  
Karina Leijs  
Jacomien Marinussen  
Wim Schiebaan

### Druk:

Drukkerij Capello,  
Heinkenszand